"ПРИНТ-центр", 2007. – 72 с.

15. Тестові питання для підготовки до практичних занять з дисципліни "Медична хімія". Модуль 2. Рівноваги в біологічних системах на межі поділу фаз. Змістовий модуль 3. Термодинамічні та кінетичні закономірності перебігу процесів та електрохімічні явища в біологічних системах / Калібабчук В. О., Костирко О. О., Філіппова Л. В., Ємельянов В. Б. [та ін.]. – К. : НМУ, 2008. – 44 с.
16. Тестові питання для підготовки до практичних занять з дисципліни "Медична хімія". Модуль 2. Рівноваги в біологічних системах на межі поділу фаз. Змістовий модуль 4. Фізико-хімія поверхневих явищ. Ліофобні та ліофільні дисперсні системи / Калібабчук В. О., Костирко О. О., Філіппова Л. В., Ємельянов В. Б. [та ін.]. – К. : НМУ, 2008. – 52 с.
17. Методичні вказівки до самостійної роботи по вивченню курсу "Медична хімія" Модуль 1. Кислотно-основні рівноваги та комплесоутворення в біологічних рідинах / Калібабчук В. О., Костирко О. О. [та ін.]. – К. : НМУ, 2010. – 77 с.
18. Методичні вказівки до самостійної роботи по вивченню курсу "Медична хімія" Модуль 2. Рівноваги в біологічних системах на межі поділу фаз / Калібабчук В. О., Костирко О. О. [та ін.]. – К. : НМУ, 2010. – 88 с.
19. Офіційний сайт НМУhttp://nmu.edu.ua/

Калибабчук В. А., Стучинская Н. В., Овчаренко В. Ю. Роль и место электронно-образовательных ресурсов в обучении медицинской химии будущих врачей.

В статье представлены результаты сравнительного анализа информационной компетентности студентов I курса НМУ имени А. А. Богомольца за последние годы. Исследованы тенденции использования средств информационно-коммуникационных технологий в процессе профессионального образования. Определено понятие "электронно-образовательный комплекс" и его приоритетную структуру для эффективного обучения медицинской химии будущих врачей.

Ключевые слова:*информационно-коммуникационные технологии, высшее медицинское образование, электронно-образовательные ресурсы, медицинская химия.*

Kalibabchuk V., Stuchynska N., Ovcharenko V. Role of electronic educational resourses in future medical chemistry doctors training.

Results of a comparative analysis of the information competence of first-year undergraduate students of Bogomolets National Medical Universityin recent years are presents in the article. The tendencies of informational and communicational technologies in the process of professional education were researched. The article gives the definition and its priority structure of the term "electronic-educational complex" for effective training of future medical chemistry doctors.

Keywords: *information and communication technologies, medical education, electronic educational resources, medical chemistry.*

Ковальов В. І.
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка
(Луганськ, Україна)

ВИМІРЮВАННЯ РІВНЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОЦЕСІ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ

Автор доводить ефективність використання для вимірювання рівня комунікативної компетентності комунікативних міні-задач з варіантами відповіді. Вони складаються з короткого опису ситуації та мети спілкування, соціальних і вікових характеристик комунікантів, а також варіантів досягнення цієї мети, з яких лише один може вважатися правильним. Апробація в умовах реального навчання російської та української мов в середніх закладах освіти декількох областей підтвердила релевантність цієї вимірювальної дидактичної процедури. Перспектива вбачається у визначенні комунікативного мінімуму: кола знань та вмінь, необхідних кожній молодій людині для успішного спілкування в різних життєвих ситуаціях. Саме на його основі буде створено комплекти комунікативних міні-задач для ЗНО.

Ключові слова: *комунікативна компетентність, зовнішнє незалежне оцінювання, комунікативна міні-задача, комунікативний мінімум.*

Вимірювання рівня комунікативної компетентності учня становить велику проблему і для поточного контролю, і для ЗНО з російської та української мов. Це пояснюється низкою причин. По-перше, комунікативні знання та вміння набагато складніше локалізувати та формалізувати, ніж, наприклад, мовні або математичні. По-друге, у вітчизняній дидактиці немає відповідної традиції. По-третє, методисти ще не створили зручні та релевантні процедури вимірювання. Приблизно така ж ситуація склалася і в Росії відносно ЄГЕ – тамтешнього аналога ЗНО [4; 5; 6; 8].

В той же час необхідність таких вимірювань не піддається сумніву, адже комунікативна компетентність є невід'ємною складовою багатьох професій і спеціальностей. Більше того, сучасні соціальні психологи стверджують, що "вся наша жизнь – это, в сущности, коммуникация: с обществом, природой, властью, друг с другом и т.д." [1, с. 164].

При розробці змістового наповнення тестів з української та російської мов була задекларована необхідність перевірки навчальних досягнень за такими рівнями класифікації когнітивної сфери, розробленими Бенджаміном Блумом: знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінювання [7]. Проте виникає питання: а як саме завдання, пов'язані з застосуванням мовних ресурсів для вирішення певних комунікативних завдань, представлені в ЗНО?

Тому ми поставили перед собою таку мету: визначити ефективні процедури перевірки рівня комунікативної компетентності випускників середніх навчальних закладів в процесі зовнішнього незалежного оцінювання. Для цього потрібно вирішити наступну низку проблем.

1. З'ясувати рівень представленості в ЗНО завдань, що перевіряють комунікативну компетентність випускника.

2. Сформулювати методичні засади створення відповідних вимірювальних процедур.

3. Створити комплекс таких завдань і перевірити їх релевантність в умовах, максимально близьких до ЗНО.

Аналіз завдань зовнішнього незалежного оцінювання з російської та української мов 2012 і 2013 рр. показав наступне. Спеціальних тестів, присвячених перевірці комунікативної компетентності випускників, там не було. Певною мірою до них можна віднести лише останнє завдання, яке передбачає виклад власної думки стосовно проблематики наведеного міні-тексту (***"Прочитайте наведений текст. Викладіть ваш погляд на цю проблему"*** або ***"Поддержите или опровергните высказывание"***). При цьому не вказано комунікативну мету і жанр власного висловлення, а також не названо адресата.

Таким чином, можна зробити висновок: рівень комунікативної компетентності випускників в процесі ЗНО майже не перевіряється. І це дуже погано не лише з точки зору сьогодення, а й на перспективу, адже зміст ЗНО суттєво впливає на зміст навчальної роботи в старшій школі. В результаті, можливо і несвідомо, виникає заворожене коло: вчитель, плануючи пізнавальний процес, орієнтується на завдання ЗНО, а вони (всупереч навчальним програмам!) жодним чином не орієнтують на розвиток комунікативної компетентності.

На наш погляд, для виправлення наявного становища необхідно замінити деякі з численних тестів, що перевіряють рівень мовних знань та вмінь, на **комунікативні міні-задачі з варіантами відповідей**. Вони складаються з короткого опису ситуації та мети спілкування, соціальних і вікових характеристик комунікантів, а також варіантів досягнення цієї мети, з яких лише один може вважатися ефективним з точки зору принципів **кооперативного спілкування** (за Г. П. Грайсом). В процесі ЗНО учень усно аналізує запропоновані ситуації спілкування і обирає в кожній один з наведених варіантів.

Для адекватного впровадження цієї ідеї необхідно додержуватися наступних принципів.

Комунікативні міні-задачі складають єдиний комплекс, який дає можливість перевірити готовність до ефективних комунікативних дій в різноманітних і актуальних для випускника ситуаціях. Іншими словами, ці завдання в суммі певною мірою віддзеркалюють вміння та навички випускника щодо мовленнєвих дій в офіційному та неофіційному, особистому та публічному, контактному та дистантному спілкуванні.

Крім того, час на ознайомлення з задачею та вибір рішення у тестовому режимі повинен бути достатнім з точки зору пошуку найефективнішого варіанта, і при цьому не перевищувати відведений для ЗНО термін. Отже, і ступінь складності формулювання, і текстова довжина задачі та варіантів відповіді повинні враховувати традиційні умови проведення ЗНО і складати зі всіма іншими тестами гармонійний дидактичний комплекс.

Ці рекомендації базуються на успішному досвіді нашого дослідження рівня комунікативної компетентності учнів випускних класів Луганської, Донецької, Одеської областей та Автономної республіки Крим, що проводилося в 2008 – 2013 рр. Для нього ми розробили дві анкети, заповнення кожної було розраховано на 12-15 хвилин. Запитання анкет мали відкритий характер – варіантів відповідей не наводилося. Спочатку ми вивчали рівень російськомовної комунікативної компетентності, а потім переклали анкету українською мовою і провели додаткове дослідження.

Така апробація в умовах реального навчання в середніх закладах освіти декількох областей підтвердила ефективність цієї вимірювальної дидактичної процедури: було одержано об'єктивну інформацію про готовність учнів до аналізу та планування конкретних комунікативних дій в офіційному та неофіційному спілкуванні. На нашу думку, це цілком підходить і для ЗНО, за умови економії часу шляхом пред'явлення варіантів комунікативних дій у запропонованій ситуації.

Наведемо приклади комунікативних міні-задач, адаптованих для використання в ЗНО. Перша з них розрахована на перевірку знань і вмінь, потрібних для неофіційного, особистого, контактного спілкування. А друга – офіційного, публічного та дистантного.

1. Під час спортивних змагань вашому другу ненавмисно зробили дуже боляче. Яким прислів'ям можна його підтримати?

А) Терпи, козаче, отаманом будеш.

Б) Ложка дьогтю зіпсує бочку меду.

В) Не роби з мухи слона.

Г) Жодне прислів'я не підходить.

2. Уявіть таку ситуацію. Ви влаштовуєтеся на роботу в хорошу фірму. Домовилися про зустріч з директором – Олегом Івановичем. Проте несподівано обставини склалися так, що ви не можете прибути вчасно. У вас є телефонний номер фірми, але ви перебуваєте в дуже галасливому місці. Чи потрібно в такій ситуації надіслати SMS-повідомлення? Якщо так – виберіть найдоцільніший варіант його тексту.

А) SMS надсилати не потрібно.

Б) Олег Іванович, на зустріч об 11 не встигну. Перенесіть, будь л., на 11.30. (Ваше ім'я).

В) Шановний Олеже Івановичу! Вибачте, на зустріч об 11 не встигну. Якщо Вам зручно, перенесіть, будьте ласкаві, на 11.30. З повагою (Ваші ім'я та прізвище).

Г) Вибачаюсь, об 11 не встигну. Пропоную 11.30. (Ваші ім'я та прізвище).

Крім того, було б дуже доцільно і для заключного завдання ЗНО, яке передбачає створення власного тексту, додати більш чіткі вказівки про його комунікативну мету, адресата і мовленнєвий жанр. За цієї умови воно дало б набагато більше інформації про рівень комунікативної компетентності випускника.

Введення до складу ЗНО з російської та української мов комунікативних міні-задач дозволить не тільки перевіряти приблизний рівень комунікативної компетентності випускника. Вони можуть стати ефективним стимулом для активізації урочної та

позаурочної роботи, спрямованої на підвищення рівня комунікативної компетентності учнів основної та старшої школи. Звісно, на етапі безпосередньої підготовки до ЗНО необхідно забезпечити словесників відповідними методичними рекомендаціями та тренувальними тестами.

Наразі нагальною проблемою є визначення **комунікативного мінімуму** основної та старшої школи: кола знань та вмінь, необхідних кожній молодій людині для успішного спілкування в різних життєвих ситуаціях. Саме на його основі буде створено комплекти комунікативних міні-задач (по 4-5 в кожному) для ЗНО. На наш погляд, такі комплекти треба складати, базуючись на відомостях про основні різновиди комунікації, умови ефективності спілкування та мовленнєві жанри (за М. М. Бахтіним).

Використана література:

1. *Адамьянц Т. З* Социментальная личность (Опыт изучения "картин мира" современных подростков) / Т. З. Адамьянц // Мир психологии. – 2012. – № 3. – С. 163-173.
2. *Бахтин М. М.* Проблема речевых жанров / М. М. Бахтин // Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества / сост. С. Г. Бочаров. – М. : Искусство, 1979. – 424 с. – С. 237-280.
3. *Грайс Г. П.* Логика и речевое общение / Г. П. Грайс // Новое в зарубежной лингвистике. Вып 16: Лингвистическая прагматика. – М. : Прогресс, 1985. – С. 194-200.
4. Единый государственный экзамен по русскому языку. Кодификатор элементов содержания и требований к уровню подготовки выпускников общеобразовательных учреждений для подготовки единого государственного экзамена по русскому языку: Федеральный институт педагогических измерений, 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.filobraz.ru/ege/2013 /ru_codif_2013.pdf>. – Заголовок з екрану.
5. *Елисеев Б. П.* К оценке ЕГЭ как одной из форм системы отбора абитуриентов / Б. П. Елисеев // Научный вестник МГТУ. – 2011. – № 4 (166). – С. 98-101.
6. *Матвеева Я. Л.* Формирование коммуникативной компетенции на уроках русского языка: опыт работы учителя / Я. Л. Матвеева. – Южно-Сахалинск : МБОУ СОШ №8, 2012. – 27 с.
7. *Одайник С. Ф.* Зовнішнє незалежне оцінювання як складова моніторингу рівня навчальних досягнень учнів / С. Ф. Одайник ; 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://archive.nbuv.gov.ua /portal/soc_gum/pedalm/texts/2011_10/013.pdf>. – Заголовок з екрану.
8. *Пересецкий А. А.* Эффективность ЕГЭ и олимпиад как инструмента отбора абитуриентов / А. А. Пересецкий, М. А. Давтян // Прикладная эконометрика. – 2011. – № 3 (23). – С. 41-55.

Ковалёв В. И. Измерение уровня коммуникативной компетентности в процессе внешнего независимого оценивания.

Автор обосновывает эффективность использования для измерения уровня коммуникативной компетентности коммуникативных мини-задач с вариантами ответа. Они состоят из краткого описания ситуации и цели общения, социальных и возрастных характеристик коммуникантов, а также вариантов достижения этой цели, из которых лишь один может считаться правильным. Апробация в условиях реального обучения русскому и украинскому языкам в средних заведениях образования нескольких областей подтвердила релевантность этой измерительной дидактической процедуры. Перспектива видится в определении коммуникативного минимума: круга знаний и умений, необходимых каждому молодому человеку для успешного общения в разных ситуациях. На его основе будут созданы комплекты коммуникативных мини-задач для ЗНО.

Ключевые слова: *коммуникативная компетентность, внешнее независимое оценивание, коммуникативная мини-задача, коммуникативный минимум.*

Kovalyov V. I. Measuring the level of communicative competence during independent high school graduates evaluation.

The issue of measuring the level of student`s communicative competence is a great problem for both a current student`s knowledge check and for independent high school graduates evaluation in Russian and Ukrainian languages. Nevertheless, the need for such a measuring does not evoke any doubts, since communicative competence is an integral part of various vocations and specialties.

The author believes it to be perspective to use communicative multiple choice mini-tasks with the purpose of measuring communicative competence. They contain a brief description of some situation and the aim of interaction, of social and age characteristics of speakers. They may also suggest possible ways how to reach a communicative goal, among which only a single variant may be effective from the

standpoint of cooperative communication (according to G. Grice). The approbation under the conditions of a true Russian language learning in secondary schools of several regions has proved the efficiency of the measuring didactic procedure.

It is an acute issue to determine the communicative minimum which is a set of knowledge and skills that a young individual needs for a successful communication in different social contexts. The minimum will serve as a ground for creating a complex of communicative mini-tasks (4-5 in each case) for independent high school graduates evaluation.

Keywords: *communicative competence, independent high school graduates evaluation, communicative mini task, communicative minimum.*

Ковальчук Ю. О.
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
(Ніжин, Україна)

ВИКОРИСТАННЯ ОСВІТНІХ ВИМІРЮВАНЬ В СИСТЕМАХ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ: ВИКЛИКИ ТА ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

В Україні назріла нагальна необхідність створення цілісних та ефективних систем моніторингу якості освіти, заснованих на передових положеннях та методах теорії освітніх вимірювань. В статті розглядаються деякі труднощі та застереження, які можуть виникнути на шляху створення та застосуванні подібних моніторингових програм.

Ключові слова*: моніторинг якості освіти, вибірковий метод, блочно-матричний дизайн тестів, теорія тестів IRT, маргінальний метод оцінювання параметрів тестових завдань та осіб.*

В Україні назріла нагальна необхідність створення цілісних та ефективних систем моніторингу якості освіти, заснованих на положеннях та методах сучасної теорії освітніх вимірювань. Вирішення цього завдання пов'язане з багатьма різноплановими проблемами – від загальних пізнавальних та методологічних до суто технічних. Розгляду деяких з них присвячена ця робота.

Використання процедур та методів об'єктивних вимірювань в моніторингових програмах розпочалося в першій половині XX століття спочатку в США, а потім в інших розвинених країнах. Починаючи з 80-х років, теоретичною базою цих програм стала сучасна теорія вимірювання латентних характеристик Item Response Theory (IRT), основи якої розробили G. Rasch [18], F. Lord, M. Novick [14], R. Hambleton [13] та інші. Пізніше їх ідеї були розвинені для специфічних умов групо-орієнтованих вимірювань в працях таких дослідників, як J. Campbell [11], S. Messick [17], A. Fitzpatrick [12], W. Yen [19], R. Adams, M. Wilson, W. Wang [9], R. Brennan [10] та ін. Отримані результати використовуються в сучасних відомих моніторингових системах національного та міжнародного рівнів: NAEP, NAAL, TIMSS, PIRLS, PISA, IALS. В [16] здійснено загальний огляд світової практики використання групо-орієнтованого оцінювання в моніторингових програмах, та пов'язаних з цим проблем. Питання популяризації та застосування об'єктивних вимірювань в освіті на пострадянському просторі розглядались у роботах Н. Б. Челишкової [8], Ю. М. Неймана та В. А. Хлебнікова [4], В. І. Звоннікова [3], В. С. Кіма [5], та інших. Серед вітчизняних авторів, які досліджують даний напрямок, слід назвати О. І. Ляшенка, Я. Я. Болюбаша, І. Є. Булах, М. Р. Мругу [1], С. А. Ракова [7], Ю.О. Жука. Але, незважаючи на наявність значної кількості розрізнених публікацій, на даний час Україна не має власних моніторингових програм, заснованих на положеннях сучасної теорії освітніх вимірювань.

В термінах теорій систем та системного аналізу галузь освіти в будь-якій країні є *складною відкритою* системою. Її складність виражається у можливості виділення в ній